

MAANDBERIGT

VAN HET

Nederlandsche Zendinggenootschap.

(79ste Jaargang.)

INHOUD.

HOOFDARTIKEL: *Het eiland Randjoewa.* — VERSCHIEDENHEDEN: *De Mei-
vergaderingen van de Zendinggenootschappen in Engeland (slot).* — *Regenmakers in
Nieuw-Holland.* — *Dr. LIVINGSTONE's werk blijft vrucht dragen.* — AANWIJZINGEN
EN HERINNERINGEN: *Verlag van het Vrouwen-hulpgenootschap te 's Graven-
hage.* — *Onze Jaarevergaderingen.* — *In memoriam.* — *Lijst van Giften en Legaten.*

Het eiland Randjoewa.

De naam *Randjoewa* was zeker aan verre de meesten onbekend, totdat die een en andermaal in de berigten van Br. TEFFER werd genoemd. Wie dacht er aan dat kleine rotseiland, zoo onbeduidend onder de outelbare eilanden van Insulinde, dat geen bate voor de schatkist afwierp, en nooit het tooneel was van groote gebeurtenissen, wier gerucht over de wereld weêrklonk? Maar de geschiedenis der zending heeft ons geleerd den dag der kleine dingen niet te verachten. In het Godsrijk wordt niet gevraagd, op hoeveel vierkante mijlen een land wordt berekend, of hoe veel het zielental der bewoners bedraagt, of hoeveel koloniale waren het oplevert; maar daar wordt met een anderen maatstaf gemeten. Dáár hebben ook kleine eerste beginselen hunne waarde, — immers uit nietige zaadkorrels groeijen er vaak groote boomen, — en de herscheppende magt van des Heeren geest wordt zoowel in de redding van eene enkele menschenziel, als in de bekeering van gansche bevolkingen openbaar. Wij hebben reden om God te danken, zoo vaak het ons blijkt, al is 't dan ook maar op kleine schaal en in beperkten kring, dat het Christendom voortgaat en eene kracht tot vernieuwing der menschheid is. Het ongeloof roept luide in

onze dagen, dat het Evangelie heeft uitgediend. En wij antwoorden: „als eerst de zonde, waarvan het verlost, en de smart, waarin het vertroost, en de strijd, waartegen het wapent, en de onrust, waarvoor het zielenvrede schenkt, en de dood, wiens verschrikking het wegneemt, — als eerst die allen hebben uitgediend op aarde, dan zullen wij er nader over spreken.” Maar wij kunnen meer doen. Wij kunnen er op wijzen, hoe het Evangelie, al wordt het hier door velen geminacht, toch zegevierend voortdringt over de wereld, en, waar het ingang vindt, nog altijd een stroom van zegeningen uitstort; nog altijd eene kracht Gods tot zaligheid blijft. Daarom achten wij niets onbelangrijk op dit gebied, en begroeten met dankzegging aan God ook het glimmen van de kleine vonk, die door des Heeren geest kan worden aangeblazen tot een koesterend en louterend vuur.

Zulke gedachten kwamen bij ons op, onder het lezen van den laatsten brief, dien wij in April dezes jaars van Br. TEFPER ontvingen, en waaruit wij u thans een en ander gaan mededeelen. Hij schrijft:

„Ja, ook het eiland *Randjoewa* kwam aan de beurt, om de plaats in te nemen, door God bepaald. Er is niets vreemds in, wanneer de gemeente van Christus zoo nu en dan hoort van het toetreden der afgezonderde eilandbewoners tot het eeuwig en onveranderlijk Christendom. 't Zou meer bevreemding kunnen wekken, als de gemeente moest vernemen: „de eilanden wachten volstrekt niet naar de leer van Hem, die niet wordt verdonkerd, door welk licht ter wereld ook.” Ware dit zoo, ja, dan was het lijkeest van het voorheen wereldvernieuwend Christendom nabij. De hooggeroemde stelsels van zoogenoemde wereldvernieuwers mogen na weinig tijds blijken onhoudbaar te zijn, en door andere stelsels worden verdrongen, — maar van de leer der barmhartigheid en der liefde zal nooit kunnen worden getuigd: „zij is veronderd en versleten”. De eilanden wachten niet naar 't geen wijsbegeerte of staatkunde of wetenschap kan geven, maar naar dat Evangelie, dat ook der Christengemeente dierbaar is. Ik

weet wel, hoe vaak er geroepen wordt, dat het Christendom te vroeg en ontijdig tot de volken wordt gebragt. Maar de ervaring van een twintigjarig verblijf in de heidenwereld heeft mij geleerd, dat, zoo de gemeente moet wachten met er het Evangelie te verkondigen, totdat zij, die er buiten staan, zeggen dat de geschikte tijd gekomen is, zij wel nooit, of eerst als het te laat is, het werk zal beginnen.

„Het eiland *Randjoewa*, gelegen in de nabijheid van Savoe, tusschen 121° en 122° oosterlengte en tusschen 10° en 11° zuiderbreedte, is de eigenlijke bakermat der Savoenezen, die nog altijd naar *Randjoewa* heen en terugtrekken, om familiebetrekking met elkander te onderhouden. Het is nog weër kleiner dan Savoe, en de bevolking minder in getal. Het land is even schraal als Savoe, ja, zoo mogelijk, nog schraler en nog meer waterloos. Doch niettegenstaande de kleinheid, droogte en schraalheid van den bodem, mag men op *Randjoewa* rijker worden genoemd dan op Savoe. Ja, hoe vreemd het moge klinken, die ééne, nagenoeg naakte rots, geniet, in vergelijking met Savoe, eene welvaart, die onmiddellijk in het oog valt, wanneer men het kleine eiland met eenige opmerkzaamheid bezoekt. Het voorkomen der bewoners van *Randjoewa* is beter dan dat der Savoenezen. Over het geheel zijn zij flinker van lijf en leden, en veel minder onrustig. Hun oog is kalm en bedaard en zwerft niet steeds rond, en ontwijkt ook niet den blik van anderen, zooals het oog der Savoenezen dit doet. Rustig in al hun doen, zijn de Randjoewanezen ook werkzaam, en zien hun pogen dan ook tamelijk wel bekroond; zóó zelfs, dat *Randjoewa* werkelijk nog de voorraadschuur is voor het veel grootere Savoe. De huizen, die ik er zag, waren veel netter en geregelder afgewerkt dan de huizen op Savoe, en over het geheel was men er beter gekleed. Dit alles verwonderde mij zeer. Maar toen ik naar een en ander onderzoek deed, bleek mij, dat de Randjoewanezen niet een zoo vreeselijk verleden kennen als hunne stamgenooten, de Savoenezen, die de eerste bewoners van het eiland Savoe tot op den laatsten man hebben uitgemoord. Zij zijn in de

daad de eerste bewoners van *Randjoewa*. Nimmer zwierven zij rond; slechts het nog veel kleiner eiland Dana doen zij nu en dan aan; doch Savoe schijnt voor hen minder aantrekkelijks te hebben. De Savoenezen gaan veel naar *Randjoewa*, maar de bewoners van dit laatste zeer zelden naar Savoe. In den laatsten tijd slechts kwamen er enkelen, zoo nu en dan, om zich te overtuigen of het Evangelie op Savoe werkelijk die vorderingen had gemaakt, waarvan de Savoenezen steeds gewagen. En ziet! deze laatsten werden in dit opzigt niet beschaamd. Hunne in het oog vallende verandering werd oorzaak, dat ook *Randjoewa* zich, bij aanvang, vóór het Evangelie verklaarde.

■ In vele opzigten vinden de Randjoewanezen in hunne volksverhalen en overleveringen menig aanknoopingspunt, waaraan de bijbelsche verhalen zich kunnen vasthechten. Het verhaal van den zondvloed, de komst van een godenzoon in het vleesch, en verschillende wonderen, die door dien godenzoon ten behoeve van *Randjoewa* zouden zijn verrigt, mogen als aanknoopingspunten voor de Evangelieprediking worden beschouwd. De bevolking stamt, even als die van Savoe, van éénen stamvader af, die de eerste bewoner van *Randjoewa* was, en KIKI heette. Hij was de zoon van het ééne ouderenaar, dat door een wonder gespaard bleef, toen, ten gevolge van de menschelijke verbastering, deze wereld aan een zondvloed werd prijsgegeven. KIKI had zich gered door zich vast te klemmen aan eene der rotsen, die in de nabijheid van het eiland *Randjoewa* hoog boven de zee uitsteken. Maar de naakte rots bood hem geen behoorlijk verblijf aan, en daarom besloot hij naar *Randjoewa* over te zwemmen. Dit gelukte hem, maar hij vond het eiland onbewoond. Een aantal kinderen werden hem geboren, zonen en dochteren. Zij werden de eerste bewoners en trachtten hun eiland in bewoonbaren staat te brengen. Bij zijn sterven werd KIKI ten hemel opgenomen, en tot erfenis ontvingen zijne kinderen een zwaard, dat hij uit den hemel liet nedervallen. Allen wilden dit zwaard, en de strijd daarover was de aanleiding

tot den eersten broedermoord op *Randjoewa*. Van nu aan was er verdeeldheid en gedurige krijg. Doch van uitmoording, als op Savoe, was nimmer sprake.

„Na afloop der onderlinge twisten ging ieder weêr zijns weegs. Men bouwde en plantte en de voortbrengselen van het kleine eiland werden zoo voordeelig mogelijk aangewend. Men had echter met veel te worstelen. Het eiland leverde geen water op. Men kwam op het denkbeeld om putten te graven; doch daar landwaarts in alles rots was, kon men dit slechts in de nabijheid der zee beproeven. Hier boden echter die putten niet dan ondrinkbaar water. Nu was men ten einde raad, menschen en beesten vermenigvuldigden en nergens was drinkbaar water te vinden. Eindelijk ontfermt zich DEÖ. Hij zendt JUDEÖ van den hemel, om de Randjoe-wanezen te leeren, hoe zij boomen moeten planten en putten graven, die goed drinkbaar water opleveren. De boomen door JUDEÖ des avonds geplant, stonden den volgenden morgen reeds te prijken met schaduwrijke takken, en waren met vruchten beladen. Een rotssteen aan het strand, geheel in den vorm van den mond of het gemetseld bovenstuk van eene put, werd door JUDEÖ gekozen, om daaruit water te doen vloeijen, genoeg voor mensch en vee. Het drinkwater was uitstekend, en het is nog het éénige, dat alle levende ziel op *Randjoewa* verkwikt. Ik liet mij de wonderput wijzen, en in de daad, het is vreemd, midden in het mulle oeverzand steekt een rotssteen omhoog, waarin altijd even veel, of liever, even weinig water is. Men put, en put telkens weder, maar nooit is de steenrots ledig, en er blijft altijd omtrent één voet water in. Volgens de overlevering hield JUDEÖ zich ook bezig met aan de bewoners van *Randjoewa* het goede te leeren. Sommigen namen zijne lessen ter harte; maar de oorlogzuchtigen onder hen begonnen JUDEÖ te haten. Deze nam daarop de wijk naar elders, en zonder vaartuig ging hij over de zee, zwevende gelijk een vogel. Op het noodgeschrei der goden kwam hij echter later terug. De bij uitstek oorlogzuchtigen werden daardoor zeer verbit-

terd, te meer nog, toen zij over hunne gepleegde wreedheden werden berispt. Daar werd eene zamenzwering gemaakt, ten gevolge waarvan JUDEÖ in het geheim werd overvallen en vermoord, en zonder dat iemand het wist werd hij begraven. Maar des morgens, toen men ontwaakte en naar buiten ging om den aanbrekenden dageraad te begroeten, zag men JUDEÖ op de wolken des hemels daar henen varen. De schandelijk gepleegde moord werd ontdekt, en de moordenaars werden veracht; maar JUDEÖ werd het voorwerp der vereering op het eiland *Randjoewa*.

„ Waarlijk, God heeft zich niet onbetuigd gelaten, ook niet op dit kleinste bewoonde eiland, dat ik, gedurende mijn ruim twintigjarig verblijf in Neêrlandsch-Indië mogt aandoen. Alom vond ik sporen van een zoeken naar den God en Vader van alle barmhartigheden. In veler hart vond ik eene min of meer verborgene hoop op beter maatschappelijken toestand. Het heidendom, dit gevoelen de heidenen zelve zeer wèl, is bestemd om voor iets anders en beters plaats te maken. Van daar dan ook, dat zij, indien hun de weg des Heeren slechts bescheidenlijk wordt uitgelegd, meermalen boven verwachting het oor leenen aan de goddelijke roepstem, die zij vroeger reeds, maar toen onbewust en minder duidelijk hadden vernomen. Neen, nergens waar ik kwam, heeft God zich onbetuigd gelaten, en Hij zal dit nimmer doen. Noch het een, noch het ander zal op den duur die stemme Gods overstemmen. De menschheid is tot iets beters bestemd, dan waartoe deze 19^e eeuw haar heeft opgevoerd. De roeping der gemeente van Christus blijkt hoe langs zoo heerlijker. Zij zal alles om zich heen zien wegsterven en vallen, maar zelve zal zij ook hierdoor steeds te meer worden verheerlijkt. De toekomst is noch aan indisch barbarisme, noch aan europeesch oorlogsrumoer. De toekomst is des Heeren. Versterkt u allen met die gedachte, gij, die de bede: „Uw koningrijk kome!” nog dagelijks ten hemel zendt.

„ Niemand verwondere zich, dat ik omtrent die volksoverleveringen van *Randjoewa*, die ik vermeldde, niet eenig^o

gissingen ten beste heb gegeven. Ook bevreesde het niemand, dat ik er niet over heb uitgeweid, welk gebruik ik maakte van al de aanknoopingspunten, waaraan ik mijne gesprekken met de Randjoewanezen heb vastgehecht. Het zij den belangstellenden genoeg te weten, dat het mijne innigste overtuiging is, dat aan den Heer der Gemeente zelve de eere toekomt, dat ook op het eiland *Randjoewa* eene deur is geopend, waardoor het woord des Evangelies tot de harten der bewoners is ingegaan. Men leze slechts niet tusschen de regels, wat ik niet schreef, en men zal vrede hebben met de eenvoudige berigten, die noch de christenen van *Savoe*, noch die van *Randjoewa* voorstellen als model-christenen, waaraan zelfs die van Europa zich konden spiegelen. Neen, zulken vond ik niet, maar wel velen, die ik, alle omstandigheden in aanmerking genomen, evenzeer acht, als iederen achtenswaardigen christen in Europa. De billijkheid vordert, dat men de inlandsche christenen slechts met heidenen en islamieten vergelijkte, en, tegenover hunne stam en volksgenooten geplaatst, verschijnen zij waarlijk in een alleszins gunstig licht. Wij zijn de inlandsche christenen in vele opzichten, als christelijke natie, een duizendtal jaren vooruit, en daarbij komt nog de meerdere ontwikkeling, die de europesche volken hadden bereikt eer hun het Christendom bekend werd. Daarom zij men niet ongeduldig, maar gunne aan het mostertzaadje den noodigen tijd om wortel te schieten, en wachte er niet terstond den schaduwrijken boom van. Veel kan in deze eeuw met snelheid geschieden, maar met stoom worden geen christenen gevormd."

Tot zoover loopen de mededeelingen van Br. TEPPER. Met belangstelling hebben wij zeker zijne berigten omtrent dat vergeten en onbekend hoekje van den Indischen archipel gevolgd. 't Is in de daad hoogst merkwaardig, de wegen van het Godsbestuur na te gaan. Ziet, *Savoe* wordt door de pokken-epidemie geteisterd, en de ellende wekt gevoel van behoefte aan iets hoogers, en juist in dien tijd van spanning komt Br. DONSELAAR, schijnbaar bij toeval, op dat eiland,

en doet voor de geestelijke belangen van het volk wat hij in enkele dagen kan. Hij schrijft aan het Bestuur van ons Genootschap, en dit is juist, ook weder schijnbaar toevallig, in de mogelijkheid om er een zendeling te plaatsen. Br. TEFFER trekt er heen, en op Savoe breekt het licht van het Evangelie door. Maar nu gaan er van tijd tot tijd Savoenezen naar *Randjoewa*, en zie, het Christendom vindt ook naar dat kleine eiland zijn weg. En zoo gaat het ook naar eene andere zijde heen. In een brief van Br. DONSELAAR aan den Director vinden wij deze opmerkelijke woorden: „ Daar wonen op Soemba een aantal Savoenezen, waaronder christenen. Wenschelijk ware het, dat het Christendom zich op Soemba uitbreidde. Mogelijk dat de Savoenezen daartoe het middel konden zijn. Het ziet er daar zeer donker uit. Onlangs werden, bij de begrafenis der moeder van den Radja van Soekoe, een vijftiental lijfeigenen om het leven gebragt, om der overledene in andere gewesten hunne diensten te kunnen verleenen. Ach! hadden de Zendelinggenootschappen maar over meer krachten te beschikken! Er kon nog zoo veel worden gedaan, als het werk maar goed kon worden aangevat”. — Ook op Soemba schijnen derhalve de Savoenezen hier en daar die begeerte naar het Christendom te hebben gewekt, en zoo wordt het kleine, onbekende, vergeten Savoe nog belangrijk in de jaarboeken van het Godsrijk. 't Is ook hier nog altijd als in die schoone gelijkenis van den Heer. Het zuurdeeg is er neêrgelegd; nu werkt het nog, en gist nog, en 't zal niet ophouden invloed te oefenen en door te dringen, zoolang er nog iets is wat het bereiken kan. Wie zou die kleine eilanden, maar die toch ook paalen kunnen worden aan de eerekroon van den Verlosser, niet gaarne willen opnemen in zijne gebeden?